

آبونه شرائطی

ممالک عثمانیه ده سنه لکی (۶۵)، الق
آبانو (۳۵) غروشدور .

ممالک اجنبیه ده سنه لکی (۱۷)، الق
آبانو (۹) فرانقادر .

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه

اخطارات

آبونه بدلی پشندر .

§

مساکه موافق آثار مع الممنونیه قبول
اولنور . درج ابدلین یازیلر اعاده
اولونماز .

الکشاف

۱۳۳۰

دینی، فلسفی، علمی، ادبی، سیاسی هفته لک مجموعه اسلامیه در.

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

صاحب و مدیر مسئول: ح. اشرف ادیب

اتبعون الهدی سبیل الرشاد

عدد ۲۸۹

۷ ربیع الآخر ۱۳۳۲

پنجشنبه

۲۰ شباط ۱۳۲۹

جلد ۱۱

ربا الفضاك حرمته قطعی دیدم یوخمه زغمکنز کی دکادر. اصول فقه ،
خلات کتابلری مطالعه ایتمکزی توصیه ایدرم.
ماهیدی وار (۱)

ازمیری

اسماعیل حق

انتقاد

ذات حضرت محمد

مجله نوری بکه اریغنی مطابم

بك افندی ،

« حرب فكریه » مجمره نك ايكنجی نسخه سنده کی « معارضله
جوابم » مقاله کزی بواقشام او قودم . فقط بوخطابنده دینه « اجتهاد » ده کی
او معلوم مقاله کزه آرزق رجعت ایدیورم . او مقاله یه که سز ، بو
جواب کزده اونک اساسلی تفرعاتنه دائر سردایتدیکم اعتراضله قارشیاقلی
بر جواب ویرم دیکز ؛ وینه او مقاله کزه عائد ایکنجی خطابمدن بحث
ایتمدیکز . یالکز وجدانکیزک یوکسه هکنندن وشتیمات دیدیککیز شیلرک
اوکا وارده میه جنندن ، خلاصه دینکیزدن ، ایمانکیزدن سوز کتیردیکز .
عمومی و مهم بر طرزده مدافعه نفسی کافی کوردیکز . امین اولیکز
بك افندی ، سزه قارشى یازدینم اولایک خطابک انشای تحریرنده بویوک
آجیلر حس ایدرک دلخون ساعتلر کچیردم . سببی سزی بویله بر
موضوعده مخاطب اتخاذ ایتدیکمک بنجه هیچ آرزو اولونمایه جتی . هیچ
موافق کورولیه جک بر تصادف بدبخت اولدینی ایدی . چونکه او آنده
بر مسلمان قارده شدن اساس دین مبحثنده اوزاقلاشیوردم . بو حال
البته الیم واضطراب آرردر . فقط نایابیم که بن رسول الله صلی الله علیه
وسلمی « نذاک ابی وای » دینه سهور و تقدیس ایدرم . اونک نزد جلیلیتنده
بوتون وارلنم نابود و کافه منویاتم یکر جرددر .

نی ذیشانک ذکا ودهاسی اکر اکا بر قومه بر تاثیر انقیاد اجرا
ایتدیرسه ایدی بو حال قرق یاشندن اول کورولوردی ، مشارالیه حضرت تلیزینک
اک مدھش قوتی طرف آهیدن اول خصال Caractère حالنده تجلی
ایتدیرلمشدی .

« ساموئل سمیس » دینه شمی که دنیاده خصالدن باشقه هیچ بر
شیئہ مالک اولمایانلر واردر ، بونکله برابر اونلر بر حکمدار تاجدار قدر
احراز موقع ایدرلر .

فقط حق جلیل نبویده بوکافی اولمادینی کی دهاده بادی تفرد
اولامیوردی . حضرت نبی ذیشانی مبادیده وهرشیده موفق ایدمن قوت
وعظمت ، آنحق خالق عظیم الشانه عائد وراج اولان کتاب الله ایدی .
قرآن نازل اولماسه ، قرآن الله کلامی دکل ایدیسہ حضرت محمدده
(۱) ردیه نك جوابی ختام بولدندن صوکره معلم عطا فدیك اسئلہ متباقیه سنه

مسلمانلرک پیغمبری اولامازدی . اساسک هپ قرآن مجید اولسنه نظراً
جناب رسول اکرمی دائماً وهرشیده کلام الله اضافه مطالعه ایده جکز .
بلاغت قرآنیه نك امداده یتیشدیکنی سویلیه جکز ، حضرت محمدی
قرآنک بویوتدیکنی اعتراف ایلده جکز ، بوراده بی ذیشان حضرت تلیزینک
دینک مستقلاً دهاسی فاعل ومؤثر وناظم ومؤسسی اولمادیننه دقت
ایده جکز . بویله اولمازسه قرآن ، کلام الله اولمقدن چیقاراق اورته دن
قالقار . اووقت نه نبوت قالبر ، نه دین ...

« اجتهاد » ده کی مقاله کز ایکی به آریلیوردی : بری مشاهیر غربک
حق پیغمبریده کی مطالعات و تنقیداتی ، دیکری سزک مدافعاتکیز . برنجی
قسمه ، ایجه مقدارده کی متفکرین جدیدنک مبلی زیاده در . او مشاهیر
غرب ، بونلرک نظرنده برر « اوتوزیتہ » درلر . خصوصاً کیمی
طیب ، کیمی علم الروحجه آشنا ، کیمی حکیم شهرتشعارددر .
کوزل یازیلش بیانات فنیهلری ذهن بولاندریر ، حس قاماشدیرر .
حال بوکه مدافعاتکیز اونلره نسبتله پارلاق تعبیرلره کومولش اقوال
مجرده حسیه در . « ادعاه کوره ... » ، « البته ... » دینه دلایل
عقلیه و نقلیه دن بری سوزلردر . معتقداتی بر از ضعیف اولان هر
فکر شباب سزک کینی براقیر ، (لومبروزو) ویا « ردنان » ک مطالعه سنی
آیر کیددر . ایشته بویله مهالک و خطرناک نقطه لرده سزک غرب بر
بنلککیز و نفسکیزه براعتاد طفلانه کز وار . اووقت بویولده اورته یه
چبقما کزدن مضرتی بوقه منفعتی حاصل اولاجق ، هیچ دوشونمبور ،
دوشونه میورسکیز . بی ذیشانک عصبي المزاج اولدقلمی ، قادیلره
انهماکلرینک سببی بو اولدوغنی سویلرکن مشارالیه حضرت تلیزینک
کنجککیزنده ، قبل الزواج نه تورلو حرکت بویوردقلمی سؤالی کندی
کندینه ایراد ایله عصمت نبویه حقنده نه کی فکرلر بسلیه جککیزی تأمل
ایده میورسکیز . حال بوکه شرائط نبوتدن بری « عصمت » در .

بعض ارباب حکمت و اخلاق ، افکارک اضداد ایله تربیه سی علینده درلر .
مثلاً برکنجه اخلاق درسی ویررکن بشرینک میل ایتدیک قباحک ولوادم
صورتیه اولسون ذکر و توصیفی ، حسیاتنده برارز براهه جنی و سامعنی
مراقبه دوشورده جکی جهتنله مضر کورورلر . مثلاً : انسان کنج قیزلره
بولونمق واکنمکدن خوشالانیر ، بوواقعا بر حال فطری اینه ده صوکی
قنادر ، بوندن چوق صاقینمالیدر ، دیمه بی غیر موافق عد ایدرلر . ایشته
بوده اولیله در . خصوصاً سزک مدافعاتکیزله هیچ ایشه کیز .

نبوت چوق بویوکدر . دهالک اون ، یوز قات فوقنده در . حضرت
محمدالامینک قبل النبوه سوزلری ضبط ایدله دی . بر حکمت بالغه اخلاقیه
اولارق کیمسه نك محفوظی اولمادی . رسالتناه ذیشانک تأثیر بلاغت
وعظمت و علویتلری نبوتله برابر ظاهر اولدی . قبل الاسلام قوملرنده
شعر و بلاغه اولان فرط انهماک هیچ بر قوم دیکرده کوروله مشدر .
« معالقات » عادتا نظیری ایشیدیلشمش سوزلر ایدی .

بر شاعرک ظهورزیه قوجه بر قبیلہ دوکونلر یاپار ، تفاخرینی

«مادام که انسان نه دینی انکار، نه دین فلسفه بی ترک اینکمی ایستاده، و مادام که بویایی رهبرک هر برینه عینی درجه ده بر محبتله باغلانیور، دین گفته مدعیانندن واز یکسه، فلسفه ده بی پروا منکر لکنی برافه و هرا یکسیده متحد و محبوب بر طرزده برلشهر، هرا یکی نظریه لده بر برینه یا فلاسفه رقی و هری انسانک بر الدن طوناراق اولی ایکی خیری دماء کی حقیقت موعوده به دوعری سوق ایستلر نه اولور...»

دیدیکنه بوسبتون حق ویردیکز. فقط بزده دین اسلام ایله برابر فلسفه اسلامیه ده واردر. علوم و فنون ایله اسلامیت ایسه بری یرک یوزی، دیکری آلتی قدر همه الدلر. یالکز اسلامیتک باطنی صوک درجه ده زنکین و معنویاتی پک دهرین اولدوغی ایچون کافه مسائلنی فنون مادییه تطبیق ایله حله قاقیشیق دوعرو ده کلدر. بو موفقیت اغلب احتمال بر قاج عصر صوکر حصول پذیر اوله جقدر.

دینک مادی، معنوی، عقلی، حسی، تشریحی، اخلاقی، تاریخی، حکمی، خلاصه کافه اقسامنی آیری آیری دوشونهرک اولنرک هیئت مجموعه سنده الوهیت و نبوتی کورمه لیدر. بونقطه ده غرب فلسفه متأخرینندن اکثریتله آیری اولاجمیز ایچون دین اسلامیه اولنرک اصولیه مطالاه و بالخاصه حضرت نبی ذیشانی بعض مجددرله مقایسه باطلدر. بزم دینمزه اصلا اسکیک یوقدر. خرافاتی بر کناره آیردینکز کی اصل و نجیب و کندیته تماماً صاحب اولدینی قدر باشقه لرینه بکزه مز، زنکین و مدنیت پرور بر دین بولورسکز. بوراده آرتق کوانشیدن، آتشدن، روزکاردن طویلانش برت برستک ایچنده فقیر، کیرلی، مدنیته پک کوچ آیشیراولان دیلنجی پاپاسلریله باقیان بر هندی مذهبی قطعاً آیاقده دوراماز. بویله شیلری سزه بونوک کوستردن غالباً یوزلرجه، میلیون سالکینک قورقوتجی کمیتدر... بونلرطبق قبل الاسلام حجازده کی مشرکینی آندیرر. او حاحده فخرالمسلین افندمزی ابراهیم ایله - حاشا - ناصل مقایسه ایدهرسکز؟ بو حاکم نبی داغدار ایدبور.

خلاصه، شاه ایله کدا مقایسه ایدایر، فقط خاتم الانبیا ایله (بودا) بر بریله قیاس ایدیلر. زیرا بونده دین مبین اسلامک باطنیه تجاوز واردر. بوندن سزی وجدانکزله منع ایدهرم. منصفانه دوشونکز، حق ویررسکز.

بیلم افاده ایدهریلورمی؟ ذات نبی ذیشانندن بحث ایتمک ایچون شرائط لازمه بی حائز اولماکز، یعنی یالکز حقوقی، سیاسی، بر محرر اولمق ده کل، دیناً بر منوبت علما نه اظهار وائیات ایتمک ضروری ایدی. دینمزه عامه ک سلامت افکاری ایچون بویله بر قید هویتیه لزوم مخصوص واردر. از جمله بزده علماً جاهل اولمندن زیاده عرفاً و ذوقاً غافل بولمقی ده افنا و ظاهر برستلکله محدودیتیه دال بر نقیصه در. او حاحده بر «عالم ذوقی» بر «عارف بالله» اولمق بویله بخنلدره شرط اعظمدر. بنده کزه: سن او یله میدک؟ دیرسه کز هیچ بروقت نبوت دیهم، فقط نبوتی فرنکجه مطالعه ایتم. اوکامسئله ریاضیه در دیهم... سز، غالباً «دین» دینجه بونکله ک مبدولی نه وارسه بهیسنی بر

دیگر لرینه بر چوق مراسماه اولاشدیرردی؛ مفاخراتک حدوغاتی یوقدی. ایشته بونلر هپ قرآن کریمک فصاحت و بلاغتی حضورنده شاشیره قالدیلر، سقوط ایستیلر، چونکه قرآن نه سجمه، نه موزون و قافیه دار شعره، بکزه میوردی. اودرجه بلیخ، واسلوبی اوقدر یوکسه ک ایدی که او آنقدر هیچ بر شاعر و یا خطیبک سوزلرنده بوکا یقین برشی ایشیدیلر مش ایدی. ایشته قرآنک بوحالی اولنری جذب و جاب ایستدی. اولی عاشقانه بر مجلوبیتله قرائت و تدقیقه باشلادیلر. بناء علیه فرنکله دهاء نظریاتی - ولوسزک دیدیکز کی نام و امراضدن بری اولسون - بوراده قطعاً وارد اولاماز. بو باشقه بر عالم، بشقه بر جهاندر. بوراده مسلمان ذوقی، مسلمان ایمانی حکمراندر...

کله «حربت فکریه» مجموعه سنک ایلمک نسخه سنده کی «خاتم الانبیا» مقاله کزه:

بوراده مدعش و سربازانه مقایسات باطلیه کیریشمکن کندی کزی ینه آلامبورسکز... حضرت نبی ذیشانی قرآن کریمدن آیرارق تدقیق ایتمک نه قدر باطل ایسه اولی چیرکین هیکلر شکند، بوطلری اولان بر مذهبک موجودی (ناکیامونی بودا) ایله مقایسه به قاقیشمقده اولندن ده از زیاده غیر معقول و پک بیوک بر کناهدز. بویله بر کیدیش بو عصر لک متبور بر مسلماننه یا نیشماز. فخر کائنات علیه الصلاة افندمز، بر مجوسی، برت پرست ایله مقایسه ایدیلر. (بودا) بت پرست اولما یونده ادیان قدیمه مفسوخه دین برینک قرآن کریمه اسمی مذکور اولمان انباشندن بری اولسه ایدی بوقیاس ینه خاطره کزدی. بویله شیلر ده اساس قیاس دائماً وحدانیت و بر کتاب منزلدر.

(مارتن لوتر) آنحق پاپاسلرک جتنی مال بدر کی صائیانندن دلکیر اولارق سودیکی دینک معنویتنی قورتارمق ایستین، واقتداری آنحق اورایه قدر کیده بر رغبور ایدی. تثلیثه و بناء علیه اساسه ایلده میهرک اولی اولامرده کوزه پک چاربان غرابت ظاهر یه دن قورتاردی. رسملری، صاچلری، پارالری رد ایستدی، فقط ینه خرسیتانلغک ایچنده بوزولدی قالدی.

(پاولوس) مجذوبیتنی صاقلایا میارق صیراسنه کوره معناسز سوزلر سویله مکده قصور ایتمدی. قوشدی، حایقیردی، کسیددی، اعزه صیراسنه کچدی.

بن بونلره دائر بو سوزلری بازار کن جناب خاتم الانبیادن خدا بیایر اوطانیورم.

دین اسلامی کندی جهان اعلا سنده کوروب کوسترمک، حضرت فخرالرسلی اولدوغی کی کورده رک مکارم نبوت و مالی رسالتی کندی عالنده تعظیم ایله امت ناجیه سنه آ کلامق یولی وارکن قیاسلره احتیاج نه دندر بیلم.

نبوت، کندی بو یوکله کیله بر غیر متناهیته عرض ایدهر. اونک دیکریله اولچولمکه احتیاجی یوقدر. کندی کندیته تدقیق ایدلیدر. سز غالباً (ایبولیت نه) ک مطالعه سندن قورقیدیکز:

مقاله و بر قیاسه صیغدیورسکزر. بنده کزده او وقت شبهه دوشه رک :
دین اسلامی عیجا دین موسی و عیسانک حضرت محمد افدمن جانبندن
تمدیل اولنه رق چیقارلمش بر دین جدید کی می تصور ایدیورلر، یا خود
ایدیورسکزر؟ دیورم. صوکر ا بو سوءظنی خاطرمدن همان طرد ایدهرک :
بلکه ایکی دینک اعتقاد و احکام جهتلری منایسه ایتک و صوکر ا
منکرلره قارش دین اسلامک وحدانیت مستقله غیر متأثره منی اثبات
ایتمک ایسترن ناصاسه خطایه دوشوله رک بو عتود و احکام یرینه ذاتلرک
مقایسه سه صابلمش و بونده ده جناب فخرالمساین ایله عیسی علیه السلام
کی ایکی نبی عالیشانک ذاتیت خصوصیه لری آراسه (بودا) لر، (پاولوس) لر
وخرستیانلکم بر فرع متممی نه منسوب بونان (لوتهر) لرده قارشیدرلمق
کی بر مسئله ریاضیه مک بیه قبول ایدمه جهکی حال قبول اولنمشدر
دیعدن کنده می آلامیورم.

جناب حق قرآن کریمنده حضرت پیغمبره واقعا « بنده سزک کی
بشرم » دیدرتمشدر. فقط بونک سبی جهلانک نبی جلیل مشارالیه دن
فوق البشر بهض چو چوقجه مطالبات فوق المادده بولنلری ؛ نبوت
معجزات ایله تأید ایدر صاعمه لری، چارشیه بازاره کیتیمک کی بعض افعال
ضروریه نی انبیا یا نمازمش کی بر فکر خامه ذاهب اولملری، حافظک :
مقرر ظاهر مبین که حافظرا
سینه کنجینه محبت اوست
حقیقت عاشقانه نبی وجدانلرنده حس ایتمه ملرندن مبعشدر.

انبیای عظامک حسب الرساله حائر بولنلری متقاضی صفات اصلیه که:
عصمت، امانت، صدق، فطانت، و تبلیغ در ؛ بو کله لره ایجه دقت
اولونورسه فکرلرده قطعی بر نتیجه منطقیه تعین ایدمه بیلر. چونکه
بو اوصاف، انسانلر ایچون کماله مالکیت اک کوچ اولان مزایای
فوق العاده درلر. ایشه نبوت بوراده بو بودجه بو بور. او وقت سزک
« صدانویس » تعبیر غلیظکزرک، یازلدینی یردن ابدیا سیلنمه نه احتیاج
مس ایدیور.

اوصاف نبوت سزک ظن ایتدی ککر کی اولسه ایدی بوبش صنعتدن
بعضلری حذف اولنه رق مثلاً فطانت یرینه معلومات مکتسبه، و تبلیغ
یرینه جرزه ویا خطابت دیمک ده موافق دوشه جکدی. بوکا برده
دهاء فلسفی علاوه ایدیلر جکدی. حال بوکه جناب واجب الوجود
علم کل ازلی نبی کنده ینه خاص بر صفت الوهیت اولارق کوستریور،
ونجی محترمی مزایای جلیله اخلاقیه ایله، قرآنی تودیع ایدهرک
کوندیور.

فطانت : ادراک جبل، جودت استعداد. نه بونوک معنا ! عصمت:
ناموس وحیا، وعفت واستعماک انظار و افعال، وحشیات و اقوالده
حدالمنایه سی.

بو بوکلکی کوریور میسکزر ؟

« صدق » عدل و اعتدالک و صیراسنه کوره ینه او حد و معنا داخلنده
شدت و شهامتک مدلولیدر،

شیمدی کلکزر نبوتی سزک ایجه وچوق معلوماتی دماغکزرله (قفا
دیمه بورم) تدقیق ایدهرک بر مسئله ریاضیه کی حله اوغراشالم. ومعجزه
ایله کرامته هپ یکی یکی تعریفلر بولام. شوراسی هیچ اونو نمایکزر که
جناب سیدالانامک اثبات نبوتلری اظهار معجزه ذاتیه اوزرینه مؤسس
ده کلدر. اساس نبوت معجزه به باغلا نامشدر. معجزه محمدیه اساساً
معجزه الهیه در که اوده ذات نبی ذیشانیه تودیع بو یورولمش اولان
قرآن مجیددر. اونده نه وارسه بز اونک مؤمن و مصدق یز. انسانیت
اوزرینه مبنی قلوب آدمیانی توحید ایدن قرآن کریمدن بو بونک معجزه
اولاماز.

حضرت علینک سفره باشنده اوزاق یرلردن کله رک شرف اسلام ایله
مشرف اولمش برقاج غرب الدیار ایله یمک یدیکی ائنده کیم بیایر زده دن
کلوب منارالیه حضرتلرینه دین جدید اسلامک خوارقندن نه کی برشی
کوستردجکی سئوال ایدن بر بادیه نوره جامعه اسلامیه نبی تفهیماسفرده ده
اوطورالری کوستردیکی روایت ایدر لر.

سز قرآنک بو تأثیر وعظمتی مقالله اخیره جوابیه کزده مقرر
بولوندی کز حالد دیگر طرفدن نبوتی بر شکل ریاضیه به معجزای، تعریفات
جدیده به افراغ و ادخال ایچون نه دن بیرتینیورسکزر ؟ بونلری آبی بیلوب
آبی اکلاتسه کز آ.

سز ین او « حریت فکریه » مجموعه سنک برنجی نسخه سنده حضرت
پیغمبر ایچون « اولیه عافلانیه تطبیق اولونمش بر مؤسسه معظمه وجوده
کتیردی که ... » دیرکن « قرآن کریم » ی اولدوغی یردن آلیورسکزر.
ینه او مقاله کزده : « ... سیرنویسلریمزه تأسف ایدرم، پیغمبر بو
کون بیه جهانک مهم بز قسمنه حاکم بردین، قرآن کی بردستور متین
براقش (!) ایکن بونلرک خارجنده خوارق آرامق جدا بوصله یی
شاشیرمقدیر. » دیورسکزر. بنده کز او سیرنویسلری مدافعه ایتدم
وایتم، فقط سزده اولردن ده زیاده شاشیرمش ده کلیسکزر ؟ قرآن
کی بر دستور متین براقش نه دیمک ؟ قرآن کیمک، واونی برافق
نه منایه ؟ کتیرمش دیسه کز یا کلمشی اولور ؟ اولکه پارچه ده کی
(بر مؤسسه معظمه وجوده کتیردی) تعبیری نه ایسه کچکم، فقط
نبی ذیشانک بر اقدینی تعبیریه وصف ایتدی ککر دین ایچون قرآن مجیدده
« اللهک عندنده کی دین، دین اسلامدر » معناسنه بر آیت کریمه وار.
صوکر ا، حضرت پیغمبر قرآن کی بردستور متین بر اقدی افاده سیله
حضرت نبی ذیشان قرآن کریمک مؤلف و مرتبی می طانیورسکزر ؟
اگر او یله در دیرسه کز صوکر ا سز نه اولورسکزر جلال بک ؟ ...

ایشته بن هپ بو اطراد سز لقلرک داغبق حکملرندن صیقیلیورم.
الله واونک کلامی او قدر بو بونکدر که حضرت نبی ذیشانک بو بونکلکی
او کلام الهی تبلیغ و تلقین ایتک، واونک اوامر و احکامی بوتون قلب
و وجدانیه حفظ و اجراده هر تورلو فوق العاده لکی کوستروب اوغراشلق،
اونی اداره ایتک، کلام الله ایله تلطیفات الهیه به مظهر اولق، جناب
جبریلدن نطق الهی یی اخذ ایتک کی هیچ کیمسه نک ایریشه میه جکی

و مسلم تعبیروں میں موجود ہے۔ ہر دین کا اکثریتی حسب الجہل مقلد درلر۔ مسلمانوں میں بولیدر، یعنی دین کا کہنہ وغوامضہ تحصیل و تربیہ و محیط و معیشت کی تأثیرات ایلہ مطاع اولامامشردر۔ بونلر کی صاف و سادہ براعتقاد ایلہ نہایت بولور۔ دیگر بر قسمی دہ بابسی ویا ابوی مسلمان اولدینی ایچون اولیلہ دو غارق احمد، محمد، حسن، حسین تسمیہ اولمشردر۔ بودر جاتہ دقت ایدر سہ کز خواص قسمی آیری بولور سکنز۔ شمدی اوقسم اقل و مهمہ، قالین قفا، آزو کہنہ معلومات تعبیرویلہ تجاویزیکز البتہ بر حدنا شناسلقدر۔

نبوت، اوسلر آکلا یامدیغکز نبوت مہظہ، بونکون استناد کاکہکز اولان عصر کلاہسک دہکل، معناسنک حاکمیدر۔ روحیات، نبوتی بزم آکلا دیغمز کی آکلار، اور روحیات کہ اساس معنویات و بطون اسلام و ایماندر۔

نبوتی ریاضی بر شکلہ تعریف و تفسیر سزلر فنا، چیرکین قورونیکیزدر۔ حسیات، قلب، وجدان، معنویات، ذوق روح حسابہ، ہندسیہ، صیغماز، بونک عکسکی فرنک افکار و مطالعاتنہ مراجعت ایتمکسین اثبات ایدیکز۔

تورکچہ مکمل بر تفسیر یوق۔ معترف، فقط بونککہ مسئلہ نبوت بیندہ نہ کی بر مناسبت وار، باری ایضاح بویوزسہ کز! بونی «حدیث» ایچوندہ تکرار ایدہ بیلیرمشسکنز۔

«حدیث» ی آی و آکلایارق اوقورسہ کز، تفسیری عربجہ بیلارک مطالعہ ایدہ رسہ کز بوفکرلردن واز کچرسکنز۔ مع هذا ہر ایکسیدہ تورکچہ دہ غایت مفصل و مکمل بر طرزہ تدوین ایدلیدر۔ فقط بو بچندہ بونلرک ذکر ی اساسہ تعلق ایتمز۔ مقالہ کزک بورادن اوتہسی کلہ شورسیدر۔ حتی بر آرائی خطبہ لرمز، وعظلمز دہ موضوع بچندر۔ تیمناً باشلادیغکز «امر تجدد» ایسہ صرف بر بٹلک و غریب بر توجہ شخصیدر۔ ہلہ مغالطہ لر اولور شی دہکل در۔ «ہیچ حضرت پیغمبرک دہاسی اولور می ایتمز» اسنادیکزہ قارشے تعبیروملق و بونی توصیف ایتمک محالدر۔ ینہ تکرار ایدہرم «نبوت» ک نہ دیک اولدیغی بیلہ ایدیکز بوسطری قابل دہکل، یازمازدیکز۔ ہلہ و ہلہ «مؤاخذلرمز بیاسونلر کہ مقصدمن اسلامیتی ہدم دکل احیادر» سوزی قدر «مہ غلومائی» ی افشا ایدر بر... نہ دیہیم... بر افادہ ناجا... (ان الله مع الصابرين)... تصور ایدہم۔ بودین مینک ہدم ویا احیاسی سزلر الیکز دہ ایسہ وای اونک و بزم حالمزہ....

مقالہ نک (صحیفہ ۳) «فکریمزی ایضاح ایدہم:» پارچہ سی غریب بر تضاد الیم ایلہ دلخوندر۔ «اساسات جلیاہ محمدیہ رجوع مجبوری و اردر» دیرکن اونک ناصل و نرہدن اولاجغی بیلہ مہمک فلاکتی ینہ موجوددر۔

بونلردن سوکرا معارضلہ خطابکز کلور۔ بوندہ ہیچ بر شخصی دعوا کز اولمادی مذکوردر۔ ذاتاً سزلکہ کیمک شخصی دعواسی وارکہ

بر مرتبہ اقصای فردیتہ چیقار یلق، سوکرا قرآن کریمک کافہ حقایق و مکارم، ودقایق و محارمنہ واقف بر ذوق لاهوتی حکمتلہ پرورشیاہ معالی اولمندہدر۔ یعنی سوزک قصہ سی: الہک لساندن قوللرینہ ترجمان اولق و بوماموریتی ایفادہ بویوک بر نور وجدان ایلہ الہک یراندینی انسانلرک ہپسک سید وامیری درجاسنہ وارمقدر۔ ایشہ سز بوراسنی بر تورلو تصویر ایدہ میورسکنز۔ اوقدرکہ، افادہ لریکز دہ ادب کلامہ رعایتدہ قنصور ایدیورسکنز۔

اولجہ دہ دیدیکم کی نی ذیشان افندمرک قوم و قبیلہ سی، واونلرک قبل الاسلام اولان حال و افکار، عنعنہ و حسیاتی، عادات و اطواری، نسبہ، یاشہ، شہامت و بلاغتہ اولان اعتنالی معلومکز اولق لازم کلر۔ ہلہ او بر طاقم اسباب و روابط مخیلہ تفاخر و تکاثرک آرالرندہ کسدیکی ایشلردہ سزجہ معلومدر۔ تعندلری، تفاخرلری، شرابلری، قان ایچملری، عشقلری، کی نخوت ربکدیکرہ قارشے عزم و حدتلی، حس انتقام و عداوتلری مشہوردر۔ بو آدملر صنمیلری تعزیز ایلہ عالمہ میدان اوقویوب دورورکن نی ذیشان افندمرک اگر کلام الہک سحر بلاغتیلہ اوزرلرندہ تام بر تأثیر اجرا ایتمسہ ایدی، یعنی، سوزک آچقہجہ سی اوجاھلر حقک کلامنی فم نبوتدن ایشیتہسہ ایدیلر عجیبا قاج کئی ایمان ایدہردی؟

ینہ سوبایورم: بو کلام، بو وظیفہ اخذ و تبلیغ اوقدر بویوک، اوقدر شرفی، اوقدر مہم، اودر جہ علوی برایش و بر مأموریتکہ اوکا تعیین بیوربلان ذات کریمک، کلش وکلہ جک انسانلرک اک نجیب و عالی واک باند و محترمی اولمامسی ممکن دہکل...

سز بونی ذہن و قبلکزدہ بویلہ تقرر ایتدیرہ مدیککزدن بر سطر دہ جناب خاتم الانبیای بویولتہیم دیرکن دیکرندہ (پاولوس) و (بیسارقی) قاریشدیورسکنز۔ سیرجیلر خطا ایدہ بیایرلر، وفی الحقیقہ اونلرک بر برچوق سوزلری ایچہ تدقیق و تأمل ایلہ نظر اعتبارہ آینالیدر؛ فقط سزک کیلردہ آکلا شہ کورہ بک شہلی و تہاکلی فکرلر اخطار ایدیور۔ یا کلش دوشونبور ویا کلش یازبورسکنز۔

بو حال، (معارضلہ جواب) کز دہ بک بارز صورتدہ منظور اولیور۔ تعبیروکز وجہلہ اول او «موعظہ» کزک بریرندہ دیورسکنزکہ: «مسئلہ نبوتہ کلنچہ: اسکسی کی قالین بر قفا، آزو کہنہ معلومات ایلہ نبوتہ اعتقاد بو عصر دہ قابل اولاماز۔ فنونک، تاریخک، روحیاتک مظهر اولدینی ترقیات ایلہ بونکون نبوتی عادنا ریاضی بر شکلہ تعریف و تفسیر ممکندر۔ معجزہ نک، کرامتک، الی آخرہ، ہپ یکی تعریفاتی واردر۔ بزر طرز نوین سیر، فقہ، عقائد یازمقلہ شان اسلامیتہ خدمت ایدیورز فکرندہ یز۔ شوراسنی دہ ادعا ایدیورزکہ تفسیرکہ یکیشدیرلمسی شرطدر۔»

معارضلر بکرہ بر طاش اولان بو سوزلر نہ ہی قرار فکرلرک محصولیدر۔ فقط بچہ قالین قفا تعبیرو قدر بی معنابر سوز اولاماز۔ آزو کہنہ معلومات ایلہ نبوتہ اعتقاد دہ آکلامام۔ بوسوزلردن دولایی سزی بوتون متفکر مسلمانلر عفو ایتسہلر بیلہ اللہ عظیم الشان عفو ایلہمن۔

معلومکزکہ ادیانک ہپسندہ خواص و عوام واردر۔ بز دہ مؤمن

سزك اونكه اولسون؟ بنده كز كندی حسابمه - سزجه ولو هیچ اهمیتی اولماسین - سزه یقین وقنه قدر اك حرمتكار بر وضعیت حسیده بولونیوردم .

فقط کوریورم که « معارضله جواب » کزك بریرنده : « حاشا کندی اولوالعزم مجددلره قیاس ایتیورم » دیرکن دیگر طرفده « تیناً باشلا دیغمز امرتجدد ... » اعترافیه یالکز اولوالعزم اولمادیغکزی قید ایدیور ، تواضع بویوریورسکز . دیمک هر حالده بر مجددلک وار . دهاسی : اسکی طرزده مدافعی اولدوغمز اسلامیتی ، اوق ایله ، قالفان ایله ، منجیق ایله صیانت ایتدیگمز شریعت احمدیه یی سزماوزده ، مانایهر ، قروپ و درونوط ایله مدافعه ایدیورمشسکز . سلاحلر ییننده بودرجه ده فرق وارسه یورغونلغکزه شاشاروبویله سوزلرک عوام فریبانه مقصدلره دیزلمش پک بیانی تغییرلر اولدوغنی سویله مه دن کجه م . دیمک که نبوتک دهایی تقدیمی اسکی ، نینک یالکز داهی اولمسی یکیدر .

برده « حریت فکریه نك » ایلک نسخه سنده فاضل محترم محمود اسعد افندی حضرتلرینه خطاباً یازدیغکز « خاتم الانبیا » مقاله سنک مقدمه سنده کی حشوه نه بویوریورسکز !

اساطیره عائد اوقسم حقنده تحف بر فکریه ذاهب اولدم . میتولوژینک پک آز واقفینی اولان مملکتتمزده اذهان قارئین اوزرینه بر تأثیر اجرا ایتک ، دهرین کوزوکک ایچون قبول ایدلمش دیدم . فاضل مشارالیه حضرتلرینه خطابکز ایچون ده :

« جلال نوری پک کندی مسائل دینه ده بصورتله تزکیه ده اول داورانه رق افکار عامه یی اقتناع واکا بوبوک وصاغلام کوزوککده بویله براسنتادگاه آرایور ... » دیمکدن کندی آلامدم . بنده کزه بوندن اوتوز اوج سنه اول (علم حال) اوقوتارق (آمنت بالله) دیدیرتن استاد معالی نك و مشارالیه ک علم وکالی ، سزك « حضرت پیغمبره پیسخولوج دیدم ، داهی دیدم ، ینه مقبوله کچمدم » فریادی کزه جواب ویرمز صانیرم . چونکه سزك بوجیغیرکزدن حقیقه قورقولور . یازین اوبرکون قرآن کریمه ده ال آنارق جنت وجهنمی اولچمکه ، ملائکه کی یکی طرزده تعریفه ، شراب کوثرک اوصافی کیمیا ایله تعینه قالدیشمیه جگکزی . کیم تأمین ایده بیلیر ؟ !

چونکه بردفمه مجددلک وادینه نه ولوالوالعزم اولماسین - کیرلکدن صوکر ا بوجملرک بربرینی تعقیب ایتیمسی بر جریان طبیعی قیاندن اولاجقدر ! نه ایسه سزی دها چوق اوزمه ییم ،

فقط بوکون یکانه مسند سلامتمز اولان دین مسئلاسنده سزك فکر ووجدانه اویمایان یکیلککزی کورمکدن صوک درجه ده متأثر اولدم . دینک مدافعی اولمق ایچون ایسه بوکون اجتهاده واساس احکامی تغییره لزوم یوقدرکه نقطه نظرم یا کلاش اولسه ده تقدیریکزه کسب لیاقت ایتسین . فقط سز بیلیمه رک ، تام دوشونیمه رک دینه عا . بو مبخنده چوق کشیلری رنجیده ایتدیگز . اونلر ولو قالین ققالی ، آز وکهنه ملوماتلی اولسه لر سیله اونلره قدر عقولنجیه تکلم ایده جکسکز .

اسلامیتک اسکی طرزده مدافعلری ، اونی یالکز عبادت بدیهه ، حدثن نجاستدن طهارته حصر ایدن بوش قفالردر . بن اونلردن اولمادیغ واولامیه جیم ایچون بوسوزی سزه رد ، ومقاله کزك باشنده کی بولشار طور قوم مقدمه سیله برابر محل عأدینه اعاده ایددرم . « جبلتزه داخل اولان استبداد فکری » نك اك بارز شکلری ، بوتون درجات وصفحایله سزك ادعاییکزده کورولورکن بونی مقابله یوکلتمک ایچون قدرت قلمیه کافی دکلدر ، اعتقادندیم . افکار عمومی دن بصورتله استه ، داده لزوم یوق . صلاح حاله ، تیقظه و انتباهه ودعوت ایتدکبرکز سزه اك خیر خواه نصایحی ایفا ایتمش اولمق ایچون خاتم الانبیا علیه الصلاة یخشنده بغایت موازنه لی ، معتدل . ادیب ، منطقی ، وجدانی ، روحانی ، کامل ، وقف ، برطرز قدیم ونوینده ، ینی بواو وادفک اسکیسی یکیمی اولمایوب آنحق اونی علم وعرفان کله لرینک هرایکیسنک ویردجکی حسن ایله دویارق او صورتله یازمکزی رجا ، وبعض نقاط اساسیده اعتقادیکزی فوق الحد کزه تمه کزی نیاز ایتکی اونوتماز . بونلری سزه یازانک هیچ برغرضی یوقدرکه سزك اونک کوجولدیکی حقنده کی ظنکزدن متأثر اولسون . فقط جلال پک یازیلرکزه ، حق نبی ذیشانده کی بیاناتیکزه - یننه او نبی مقدس ومبارکک خاطر هایونی ایچون - پک چوق دقت ایدیکز .

علی سعاد

تنیغیمولیم

درس وکالت جلاله سنک مهم بر تشبثی :

مدرسة المخصصین

درس وکالتجه اصلاح مدارس اساس اولمق اوزره مدرسة المخصصین نامیه بردارالعلوم کشاد اولونه جفی مع الممنونه استخبار ایتدک . درس وکالتی طرفندن تنظیم ومتمام ملای مشیخت پناهی تقدیم اولونان اسباب موجب لایحه سیله نظام نامه دن برنجیسنی بونسخه مزده درج ایدیوروز . نظام نامه یی کثرت مندرجات حایله کله جک نسخه یه تأخیر ایتدک .

اخیراً اجرا ایتدیگمز تحقیقات موثوقیه نظراً نظام نامه مقام مشیخت علایه قبول بیورولورق اوقاف نظارته حواله ایدلمش ، اورادزده مقام صدارته - شورای دولته تقدیم اولونمشدر . بونک بو بنه دن اعتباراً تطبیق مقرر اولمغه بو کورلده پروگرامک تنظیم وکابلرک انتخابی وخصیصات ابتدائی سائر می ایچون مملکتک ارباب فضل وکالدن مرکب برانجمنک تشکی در دستدر . جناب حق موفق بالخیر بیورسون .

مقام معلای مفتی الانامیه

« محاط علم عالی فتوا پناهیلریدرکه عصر لردنبری اعظم امته مخرج اولان مدارس اسلامیه مز یاواش یاواش اسکی احتشام ومکنتنی غائب ایدرک عصرآ بعد عصر انحطاطه یوز طومشدر . مدرسه لرده موجود اولان شو انحطاط وانقراضک باشلیجه اسبابی : مدارس مذکورنک هر عصرک احتیاجاته کوره تعدیل واصلاحی اھمال ایدیلرک بصورتله ازماتک اختلافیه احکامکده تبدل ایده جکی حکمت شرعیه سنی عالمه